

NLB Krško, Pivovarna Laško, SZ Metal Ravne, GP Bežigrad Ljubljana, PD Novo mesto, Zavarovalnica Slovenica Ljubljana, Kontakt, MIBO, Metal profil, Studio 33 Marketing Ljubljana, Klima Petek, Nova KBM Nova Gorica, Občina Trzič, Javna razsvetljava Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve Ljubljana, Tapro Ljubljana, MOL Ljubljana, Mitol Sežana, Alpina Žiri, Zdravilišče Atomske Toplice, Termo Škofja Loka, Avto-prevoz Gamed Trade Maribor, SCT Ljubljana, Zavarovalnica Triglav, Sava Kranj, Celjski sejem, Smart COM Ljubljana, Unior Zreče. Adriatic Ljubljana, Biring Trzin, Autocommerce Ljubljana, Iskra TEL, Rotomatika – Holding Hydrija, Nissan avto Ljubljana, Zavod za

gradbeništvo Ljubljana, Labod Novo mesto, Gorenjski tisk, Tiskarna Tone Tomšič.

Oprema in storitve: Alpina Žiri, Kontiki Solar, IT Brezovica, Elan Begunje, Beti Metlika, Kolinska Ljubljana, MONT Kozje, J & K, Annapurna Ljubljana, Terra sport, Lek Ljubljana, Krka Novo mesto, Motvoz in platno, Induplati Jarše, BVS Novo mesto, Vrh Trzič, Dumo Ig, Dia studio Klemenc Ljubljana, Kefo Ljubljana, Fructal Ajdovščina, Gorenjka Lesce, Mercator Ljubljana, Mercator Emba Ljubljana, Iskra Zmaj Ljubljana, Teol Ljubljana, Kompas Holidays Ljubljana, Intereuropa Brnik, Studio Kocbek Ljubljana, Etiketa Žiri, Ljubljanske mlekkame, Pivovarna Laško.

PRED 20 LETI JE BIL PRVI TELEVIZIJSKI PRENOS Z VRHA NAJVIŠJE GORE SLOVENIJE

TRIGLAVSKI TV TEDEN

JANEZ KAVAR

Marsikateri »privikrat« v slovenskem pomnenu je povezan s Triglavom. Ob mnogih dogodkih sodi mednje tudi prvi neposredni televizijski prenos 26. avgusta 1978 z njegovega temena. Tedaj je bil to svojevrsten predvsem tehnični dosežek. Dandanašnji je mogoče vso potrebno tehnično opremo za takšen TV prenos stlačiti v dvajsetkilogramski nahrbtnik, takrat pa je bilo bistveno drugače. Vendar Triglav ostaja, kakršen je bil, prečljivo dokazuje novim in novim rodovom svojo neminljivost in vabi k novim podvigom.

Vseslovenski proslavitvi prvega pristopa štirih srčnih mož na Triglav se je avgusta 1978 hotela dostojno pridružiti tudi tedaj še edina slovenska TV. Programski projekt, ki ga je vodil **Beno Hvala**, je dobil delovni naslov »Triglavski TV teden«. Svoj vrh naj bi doživel s prvimi neposrednimi TV prenosi priložnostne proslave na samem triglavskem vrhu, in sicer v soboto, 26. avgusta, ter dan kasneje iz Bohinja ob odkritju spomenika prvopristopnikom. V TV tehniki smo dobili v realizaciji nemara do tedaj najzahtevnejšo nalogo, ki pa je večini udeleženi pomenila predvsem enkratni izziv. Lotili smo se je predano in z zanosom.

TEŽKA IN OKORNA OPREMA

Že konec marca 1978, slabih pet mesecev pred prenosom, smo se nanje začeli tehnično pripravljati. Julija so ob pomoči **dr. Mihe Potočnika** v (še) starem Domu na Kredarici padle zadnje programske odločitve o vsebini prenosov. Vodstvo RTV je nekaj dni zatem javnosti sporočilo, kakšen bo projekt, ki je imel dobršen kanček tehnološke senzacionalnosti.

Dvaindvajsetega avgusta je bilo priprav konec. Ob skrbnem načrtovanju je ostalo precej negotovosti, ki jih je pogojevalo vreme. Spričo majhnih tehničnih zmogljivosti, predvsem lahkih elektronskih kamer in prenosnih zvez, vse opreme ni bilo možno spraviti na Kredarico

pravočasno, ampak šele tik pred zdajci, komaj dan pred prvim prenosom. Tehnična oprema je bila okorna in temu primerno težka, večinoma pa niti ni bila namenjena za uporabo v pogojih, v kakršnih naj bi jo mi uporabljali. Transport naj bi opravil policijski helikopter, kar pa je bilo seveda odvisno od vremena. Vse opreme se je nabralo za skoraj šeststo kilogramov, na sam vrh jo bo potrebno spraviti nekaj več kot sto kilogramov. Med njo sta bila tudi po nekaj deset kilogramov težak agregat in linkovska naprava za zveze. Nekaj dni je del opreme potoval iz Krme proti Kredarici na hrbtih konj **Psnakovega Jankota**.

Triindvajsetega avgusta je nebo nad slovenskimi Julijci kot umito. Krma je še v megli. Vreme je ugodno za helikopterske lete. Z nekaj zaporednimi poleti je oprema zbrana na Kredarici. Prvi del logističnega problema je rešen. Pilot helikopterja **Andolšek** privoli v transport dela opreme še na greben med Malim Triglavom in vrhom. To nam je v veliko pomoč. Agregat, gorivo, kabli, naprava za zveze so kmalu varno shranjeni v Staničevem zatočišču pod vrhom gore. Pred večerom se nam s preostalim delom ekipe pridruži še **Franjo Meglič**, starosta slovenskih kameramanov, ki mu bo zaupano upravljanje s kamero na najvišji točki slovenske zemlje. Naposled še **Franci Pavšer** pripelje radijsko ekipo.

Ko smo razglabljali o tem podvigu, se nam je zdelo, da je bil najprimerljivejši tak krst radijski prenos s Triglava, ki pa ga je ljubljanski radio prestal že desetletje pred televizijo.

Večer pred prvimi javljanji v informativne oddaje naslednjega dne smo še enkrat do podrobnosti premlevali načrte za realizacijo prenosov. Vreme se je kvarilo in največ smo se ukvarjali z logističnimi problemi. Obdelali smo variante, če bi se pokvarila edina kamera na vrhu, s katero smo nameravali tvegati prenos, kajti rezerve nismo imeli; rezervna kamera bo prenašala s Kredarice, smo se dogovorili. Naštudirali smo tudi »štafetni« transport kamere s Kredarice na vrh, za kar

naj bi potrebovali manj kot trideset minut, naslednji dan pa smo sklenili načrt preizkusiti.

S KALAŠNIKOVOM NAD TV KAMERO

Razvil se je razgret pogovor o smiselnosti našega početja in etike do našega očaka. Mu ne bomo spet nekaj odvzeli? Ni to, kar službeno počenjamo, v nasprotju s tem, zaradi česar hodimo v gore? Mnoga vprašanja ta večer niso dobila odgovorov v mnogokaterih izrečenih mnenjih.

Štiriindvajseti avgust. Dež, megla. Vremenska napoved ni najbolj obetavna. Lotimo se tehničnega preizkušanja opreme in vzpostavljanja zvez z dolino. V Bohinju se nam pridruži številna ekipa iz reportažnih avtomobilov, kjer bo tehnični in programski center triglavskih TV prenosov.

Srečamo se s prvimi težavami. Odpove nam edini barvni monitor, na katerem lahko uravnavamo kakovost slike kamer. Odpove nam še eden od agregatov. Transport in nočna vlaga so storili svoje. Agregat popravimo, monitor ostane slep. Kritično bo, če zaradi vlage odpove agregat, spravljen v Staničevem zavetišču tik pod vrhom Triglava. Ključni aparaturi, kameri, delujeta. V uporabi ju imamo komaj dobra dva meseca, toda v takšnih pogojih še nikoli doslej nismo snemali z njima. Imata zanimiv izvor. Ta tip so ameriški inženirji razvili za neposredna poročanja o vojni v Vietnamu. Na enem izmed tečajev za uporabo kamer so mi pokazali ohišje kamere, zadeto iz kalašnikova, to streljanje pa sta oba, kamera in kameran, preživela. Izdelani sta zelo robustno, pa vendar upravljamo z njima kar se da previdno.

Pred poldnevom končamo preizkušanje, zveze s Kredarice v dolino so vzpostavljene. Kljub desetnam ur opravljenih različnih neposrednih TV prenosov se nas pomalem loteva vznemirljiva nervoza. S popoldanskim Obzornikom se oči slovenske javnosti začenjajo ozirati k Triglavu. Pokažemo jim, žal, lahko predvsem dež in meglo. V večernem TV Dnevniku Frenk iz nekaj kubičnih metrov majhne meteorološke opazovalnice na Kredarici Slovencem sporoča obetavno vremensko napoved za naslednji dan. Prvi preizkus je za nami. Jutri bo šlo z vrha bolj zares.

TELEVIZIJSKI BOJ ZA TRIGLAV

Petek, petindvajseti avgust. Vreme nas je uslišalo. Zajtrk nam posebej ne tekne. Že zgodaj smo na vrhu. Damo si opravka vsak s svojim pripravljanjem aparatov. Pogovori s kolegi na Krvavcu, Voglu in v Bohinju so kratki. Agregat užge. Kamera deluje. Zvok je. Iz Bohinja sporočijo, da dobivajo naš testni signal. Ura je enajst. Franjo obrne filter na kameri. Dolini se odpre pogled, ki ga je bilo doslej možno uzreti samo z vrha slovenske gore vseh gora... Torej gre! Zadovoljni poslušamo čestitke kolegov iz ljubljanskega studia. **Jože Hudeček** pove pred kamerom nekaj vznesenih besed.

Do večernih ur smo večinoma prosti. Živčno se sedamo po vrhu in uživamo v razgledih do »mejā, kjer živi slovenski človek«. Vmes snemamo prispevke za

informativne oddaje in »na zalogo«, če nam jo vreme jutrišnji in pojutrišnji dan zagode. Vreme se kisa, nevihta na vrhu ne bo preveč prijetno doživetje.

Vztrajamo in večer spet prinese lepo vreme. Zbirajo se gostje, ki bodo nastopili v večerni neposredni oddaji z vrha, s Kredarice in iz Bohinja, ki smo jo imenovali »Boj za Triglav«. **Aleš Kunaver** potegne iz nahrbtnika steklenico piva. Nam za silno žejo, sebi za korajžo pred kamerom. Oddaja lepo teče, stotnijska ekipa televizijcev od Triglava do Ljubljane se je ujela. Nervoze ni več.

Dan počasi ugaša. Nagrajeni smo s čudovitim sončnim zahodom. Za hip posedimo na Malem Triglavu. **Šodr** zakuri svojo pipo. Z vseh strani se proti Kredarici zgrinjajo desetine lučk. V domu zasveti na oknih lučk. Vrh slovenske planinske organizacije slavnostno zaseda. Gorjanska godba igra. V zraku je čutiti velik praznik.

Pohitimo navzdol na Kredarico. Agregati pretakajo električno energijo v baterije aparatov, ki bodo jutri z nami vred na veliki preizkušnji. Izsušenim po celem dnevu, preživetem na vrhu, nam **Stine** postreže z juho in pivom, ki prijata kot že dolgo ne. Obenem pa je to zadnja kakršnakoli tekočina, ki jo je zaradi preobleganosti tisti večer na Kredarici sploh možno dobiti. Iz Ljubljane in Bohinja dobimo zadnje napotke in informacije za jutrišnji prenos. Vremenska napoved ni najboljša, pa tudi še ne zlovešča. Še kratek dogovor in ponovno preigravanje vseh variant ob različnih možnih zapletih. Korajžne spremlja sreča!

SLAVJE NA NAJVIŠJI TOČKI DOMOVINE

Slavnostni dan, sobota, šestindvajsetega avgusta. Tisti

Nova »Šlajmerca« v Vratih

Simbolično skupno rezanje otvoritvenega traku pred novo Šlajmerjevo kočo, planinsko učnim vzgojnim centrom, je dokaz, da sta župan Kranjske Gore **Jože Kotnik** in predsednik Planinske zveze Slovenije **Andrej Brvar** lahko tudi partnerja.

Šlajmerjeva koča v Vratih, zgrajena leta 1907, kot piše pod fotografijo, shranjeno v planinski muzejski zbirki v Mojstrani.

priljubljeni rek o rani uri in slovenskih fantih je menda pripravil Šrauf. Še v mraku smo na poti na vrh, pa smo že kot v koloni na avtocesti. Ko opredemo Triglav s kabli, stojali, mikrofoni in antenami, si zraven še zagotovimo svoj prostor pod soncem. Vendar se to sonce vse bolj zakriva s črnimi zlovesčimi oblaki. Raje ne razmišljamo, kaj bi se zgodilo, če bi prišlo do nenadne nevihte. Postavili smo tak »strelvod«, da mu ni para. Iz Ljubljane nam sporočijo, da s Hidrometeorološkega zavoda opozarjajo na nevihto, ki se vleče ob Soči po Trenti navzgor. Ponudijo nam možnost, da prenos pričnemo vsaj pol ure prej, vendar naj se odločimo sami. Kaj storiti? Ob Aljaževem stolpu s povabljenimi planinskimi gosti kramlja dr. Miha Potočnik. Na vprašanje o nasvetu iz doline zaškrtja z zobmi, pogleda v oblake in navzdol proti Zadnjici: »Če se jest kej spoznam na tale vreme, bo do poldneva še zdržov!« In je res!

Začnemo, kot je bilo načrtovano. Vemo, da doma pred televizorji sedi pol Slovenije, ki ji ni dano biti tu zraven, pa bi bila rada. Pa mnogi taki, ki jim bo naš prenos prvo srečanje s triglavskimi razgledi. Gorjanska godba zai-gra, Zupanovi iz Trziča zapojejo najlepšo Aljaževo pesem Triglavu. Kot bi nas še Bog uslišal, se megle razkadajo, prikaže se sonce. Smrcarjev Miha, dr. Potočnik, doživeto govori o štirih srčnih možeh, ki se jim je nemara pred točno dvesto leti odstrl enak razgled. Franjo tako lahkotno vodi svojo kamero z vrha navzdol v Vrata, pa nazaj na Prag, na Staničevo, čez Rž na Kredarico, poroma pod kipeče bele oblake in jo spusti proti Krmí... Pozabljena so vsa vprašanja o smiselnosti našega početja. Čutimo, da so oči tisočih uprte v razgleda, ki se jim odpirajo. Kakšni lepi občutki! Gor-

janski godbeniki napihujejo svoje zlatobleščeče instrumente. Glasba doni. Od triglavskih gora zamolklo odmeva bobnenje velikega bobna. Kakšno slavje! Samo Triglav ga je vreden!

PRENOSI DRUGAČNE VRSTE

Po opravljenem delu posedemo v povsem opusteli jedilnici v domu na Kredarici. Dve uri po koncu prenosa je v TV sporedu najavljen posnetek. Vsi gostje so že odhiteli v dolino, v Bohinj, ki bo slavil jutri. Pred televizorjem se nam pridruži **Tof** in beleži naše opazke, ob katerih se zadovoljno in prešerno zabavamo. V Triglav začnejo udarjati strele, ulije se kot iz škafo. Danes jih pa bo mokrih! Prisedeta še gospodar Kredarice **Stane Kersnik** in oskrbnik **Štravs**. Zadovoljstva skoraj nimamo s čim zaliti. Včrnejša in današnja množica je bila prevelika za zaloge na Kredarici. Dež bo prinesel vsaj vodo.

Nedelja, sedemindvajsetega avgusta. Triglavsko slavje se je presejilo v Bohinj, k novemu spomeniku štirim srčnim prvopristopnikom. TV slika s Triglava in Kredarice naj bi bila samo še za kuliso bohinjskemu slavju. Pa se vreme ne da. Nočne nevihte so odele Triglav v žled, pred domom na Kredarici se skoraj drsamo. Iz Bohinja namigujejo, naj vseeno gremo in poskusimo priti na vrh. Zelo nevarno je. Problem nam razreši **dr. Andrej Robič**, ki strogo zabiča, da naj se nihče ne premakne navzgor, pa če jim je v Bohinju prav ali ne. Čez dobri dve uri se vreme razjasni. Zapiha veter, hladno je, skale se osušijo. Žal je v Bohinju spomenik že odkrit. Še urejanje in spravilo opreme, ki jo bo v dolino znosil helikopter – in naše delo je končano.

Ko bodo pri tej gradnji opremljena še skupna ležišča na podstrehi, bo objekt vreden 45 milijonov tolarjev. Sicer pa se pri tej nadomestni gradnji kaže dobra volja obeh organizacij: občine, ki je primaknila 21 milijonov, in Zveze, ki je dodala 6 milijonov tolarjev manj.

V mojstranskem planinskem muzeju hranijo fotografijo Šlajmerjevega doma iz leta 1907. V znak hvaležnosti primariju **dr. Edvardu Šlajmerju** za ozdravljenje je dovški župnik **Jakob Aljaž** leta 1901 odkupljeno zemljo od srenje Dovje namenil počitniški hiši zdravnika. Sam je naredil načrt in leta 1907 je bila počitniška hiša postavljena. Podaril jo je zdravniku.

Dve leti pozneje je plaz uničil prvi Aljažev dom. Dr. Šlajmer, dobrčina, je zato podarjeno kočjo za eno leto odstopil planincem Slovenskega planinskega društva. Pred 46 leti so planinci PD Mojstrana stavbo odkupili od dedičev dr. Šlajmerja. Vse do leta 1985 je bila epicenter planinske in alpinistične vzgoje.

Pred dvema letoma so se mojstranski planinci odločili za nadomestno gradnjo. V hiši, ki so jo zgradili delavci jeseniškega Gradisa, bo prostora za 80 gostov. Ker je v neposredni bližini Aljažev dom, v novi Šlajmerjevi kočji niso uredili kuhinje. Nova Šlajmerca ostaja še naprej

Nov Šlajmerjev dom, pri gradnji katerega sta bila poslovna partnerja Občina Kranjska Gora in Planinska zveza Slovenije.

Foto: Mirko Kunšič

učno vzgojni center in tudi prostor za šole v naravi. Hkrati pa dokaz o neizmerni planinski volji. Aljaževa žetev še vedno rojeva sadove. Na to so v PD Mojstrana, ki praznuje 70-letnico, še posebno ponosni. Upravičeno.

Mirko Kunšič

Ekipa ljubljanske televizije, ki je 26. avgusta pred 20 leti pripravila prvi neposredni TV prenos z vrha Triglava in s Kredarice; iz Bohinja so slovenski televizijci dan pozneje prenašali odkrivanje spomenika štirim srčnim možem.

Hitimo v Krmo. V Kovinarski koči nas čaka nekaj pake-
tov piva, darilo pivovarne Union. Kakšno prešerno ve-
selje! Veselica, da takšne teh dvajset let od takrat ni
bilo več...

Pa je v ponedeljek, osemindvajsetega avgusta, treba
še enkrat na Kredarico. V slabem vremenu helikopter
ni mogel poleteti, kameri pa morata v Anglijo na vgrad-
njo v nov reportažni avto. Kar zajeten zalogaj tovorimo
sami iz Vrat. Predvsem zveze za sporazumevanje in
koordinacijo, ki jih zaradi potrebne robustnosti minia-
turizacija še ni dosegla. Do večera se na Kredarici zbe-
re jedro tehnične ekipe in skupina gorskih reševalcev iz
Mojstrane in Trziča, ki bo pomagala pri realizaciji – zdaj
drugačnih – prenosov.

Naslednje dni je vsa oprema naposled v Ljubljani,
ameriški inženir, ki naj bi jo pripravil in pregledal za pre-

voz v Anglijo, pa dobtedeno meče obe kameri po stop-
nicah. Mi pa smo ju pet dni tako pestovali in previdno
prenašali s Kredarice na vrh in nazaj!

Čez teden dni je bila na največji ameriški razstavi TV
tehnike v Las Vegasu na razstavnem prostoru RCA sli-
ka s Triglava, naš slovenski Aljažev stolp in njihova
ameriška kamera!

Prvi TV prenos s Triglava smo pripravili **Libor Anderle,**
Vili Bitežnik, Peter Culetto, Janez Černic, Marjan
Gros, Peter Habicht, Jože Hudeček, Janez Kavár,
Ernest Kobolt, Bogo Kovačič, Tom Lajevéc, Janez
Lončar, Franjo Meglič, Bogdan Mikše, Peter Pater-
nost, Igor Pfeifer, Nadislav Rožič, Miro Smodiš,
Jože Šimenc, Stane Šmid, Milan Šolinc, Stine Vard-
jan, Mitja Zatler in stotinja RTV-jevcev v Bohinju, na
Voglu, na Krvavcu in v Ljubljani.

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

BUDOVO OKO

DUŠAN JELINČIČ

»Vse prvine literature je mogoče spraviti v alpinistični
roman ali novelo, pa naj bo izmišljena ali resnična,«
pravi **Duško Jelincič**, tržaški pisatelj in novinar, ki se je
po (vsaj) dveh planinskih romanesknih pripovedih v
knjižni obliki, po knjigah *Zvezdne noči* in *Biseri v sne-
gu*, ki ju je napisal po vrnitvi s svojih dveh himalajskih
odprav, na *Broad Peak* in *Mount Everest*, zdaj pred-
stavil še s pravim alpinističnim romanom *Budovo oko*.
Knjigo je izdala koprška založba *Lipa*, v njej pa o popol-
noma izmišljenem dogodku piše tako, kot da bi se
pravzaprav lahko zgodil. Kot je zapisano na zavihku te
njegove knjige, se v Jelincičevem alpinističnem ro-
manu ob realističnem fabuliranju in zanimivem zapleta-
nju dogajanja soočata dva svetova, vzhodnjaški, ki se,
zazrt v duhovnost, manj zanima za zunanje dogajanje,
in zahodnjaški, ameriško-evropski svet, ki ob zaupanju
v tehnično popolnost in moč razuma hlepi po
bleščečih dosežkih na materialni ravni življenja, pa tudi
v alpinizmu.

Zgodba romana je navidez preprosta: na *Mount Eve-*
rest se odpravi ekspedicija, katere večino sestavljajo
mladi alpinisti, ki bi kajpada želeli priti na vrh sveta,
vodja odprave in njegov prijatelj pa sta na poti pred-
vsem zato, da bi zvedela za usodo svojih prijateljev al-
pinistov, ki sta pred nedavnim ostala na tej gori. Tako
se glavni junak odpravi na Južno sedlo in še višje, tik
pod vrh *Everesta*, kjer se, očitno zaradi blodenj ob
pomanjkanju kisika, sreča s svojima prijateljema in tudi
z znamenitima alpinistoma **Malloryjem** in **Irvinom**, ki
sta že davnega leta 1924 plezala na to goro, ostala na
njej in svetu pustila skrivnost, ali sta umrla med vzpo-
nom na vrh ali potem, ko sta se z vrha že vračala. Ju-
naku iz romana povesta, da sta na gori ostala, potem
ko so se jima razkrile skrivnosti, vidne samo z vrha
Everesta. Junak iz romana pa se »tam zgoraj«, na meji
med življenjem in smrtjo, sreča tudi s tibetanskim me-
nihom, ki mu prepričljivo pripoveduje, da niti **Mallory** in
Irvine nista bila prva na vrhu, kajti dávno pred njima so
tja gor prišli tibetanski menihi, pregnani iz samostana
Rongbuk, ki so se naselili pod *Čomolungmo* in nekega